

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนการสอน วิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่มดังนี้ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหาร ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 33 คน และผู้บริหารเรือนจำ/ทัณฑสถาน จำนวน 43 คน กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลความต้องการการฝึกอบรม และพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอน ดังนี้ การศึกษาความต้องการการฝึกอบรม ได้แก่ หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 33 คน ครูผู้สอน จำนวน 33 คน หัวหน้างานการศึกษา/หัวหน้างานฝึกวิชาชีพ จำนวน 43 คน และ ผู้ต้องขัง จำนวน 43 คน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมิน หลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 5 คน ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ในเรือนจำ จำนวน 10 คน ดำเนินการฝึกอบรมกับครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 10 คน ติดตามผลกับครูผู้สอน จำนวน 5 คน และผู้ต้องขัง จำนวน 158 คน ดำเนินการ ในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยศึกษาโครงสร้างการบริหาร ความต้องการการฝึกอบรมและรวบรวมข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์ สร้างเป็นรูปแบบโครงสร้าง การบริหารและหลักสูตรฝึกอบรม ดำเนินการใช้และหาประสิทธิภาพโดยการประเมิน และ ติดตามผลครูผู้สอนที่เข้ารับการอบรม โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ มีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ที่กำหนดทั้งโครงสร้างการบริหาร และหลักสูตรฝึกอบรม ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำได้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ วิจัย และทำการประเมินผลตามขั้นตอน ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

5.1.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำด้าน โครงสร้าง การบริหาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบด้าน โครงสร้างการบริหารที่ประกอบด้วยบุคลากรฝ่าย สถานศึกษา บุคลากรฝ่ายเรือนจำ/ทัณฑสถาน และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนจากเอกสาร ตำรา ประสพการณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสอบถามจากผู้บริหาร หัวหน้าแผนก หัวหน้างาน ครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ ในสถานศึกษา เรือนจำ/ทัณฑสถาน และข้อเสนอแนะ จากผู้เชี่ยวชาญ นำมาสรุปเป็นข้อมูลเพื่อกำหนดองค์ประกอบโดยมีรายละเอียดดังนี้

การจัดโครงสร้างองค์การดำเนินงาน ควรแต่งตั้งเป็นคณะทำงาน และกำหนดบทบาท หน้าที่ให้ชัดเจน โดยมีผู้อำนวยการวิทยาลัยเป็นประธานคณะทำงาน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาผู้ต้องขังเป็นรองประธานคณะทำงาน โดยบุคลากรทุกคนตามโครงสร้าง องค์การมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

ผู้อำนวยการวิทยาลัย ประธาน

1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามโครงการความร่วมมือ
2. บริหารงบประมาณโดยจัดสรรเป็นค่าวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร วิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ

3. ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาผู้ต้องขัง รองประธาน

คณะกรรมการ

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและประชุมผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อชี้แจงนโยบายและ วัตถุประสงค์ของโครงการ

2. ประชาสัมพันธ์การดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ ให้ผู้เกี่ยวข้อง และบุคคลทั่วไปทราบ

3. จัดทำและพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันให้เป็นฐานสมรรถนะเพื่อให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม และกลุ่มผู้เรียน

4. จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูผู้สอนมีความรู้ ทักษะในการจัดทำแผนการสอนฐาน สมรรถนะ

5. นิเทศ ติดตาม กำกับดูแลการดำเนินการสอนของครูผู้สอน

6. รายงานผลและประชุมแจ้งผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

หัวหน้าแผนกวิชา และหัวหน้าฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ คณะกรรมการดำเนินงาน

1. วางแผนและดำเนินการจัดทำตารางการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสันให้เหมาะสม และ สอดคล้องกับระยะเวลาที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้

2. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับผู้เรียน
3. จัดเตรียมสถานที่เรียน และฝึกปฏิบัติให้เหมาะสมเพียงพอ และเป็นสัดส่วน
4. จัดหาข้อมูลสารสนเทศหนังสือ เอกสาร ตำรา เข้าห้องสมุดให้เพียงพอและหลากหลาย เพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

หัวหน้างานการศึกษา หัวหน้างานฝึกวิชาชีพ และหัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอน คณะกรรมการดำเนินงานและผู้ประสานงาน

1. ดำเนินการคัดเลือกจำนวนผู้ที่มีความประสงค์เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น โดยมีการกำหนดคุณสมบัติ และพิจารณาร่วมกัน

2. จัดทำใบประกาศนียบัตรให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสั้น

3. ประสานงานกับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. สรุปรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ คณะกรรมการ

1. ดำเนินการจัดทำโครงการสอน แผนการสอนฐานสมรรถนะอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตร ฝึกอบรมครู

2. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนให้เหมาะสมเพียงพอ สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน และกฎระเบียบของเรือนจำ

3. ดำเนินการสอนตามแผนการสอนฐานสมรรถนะที่ได้จัดทำ

4. ดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เรียนทั้งระหว่างการเรียนรู้และสิ้นสุดการเรียนรู้ อย่างน้อย หลักสูตรละ 2 ครั้ง และแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนได้ทราบด้วย

5. ส่งผลการวัดและประเมินผลให้งานทะเบียนเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

5.1.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำด้านหลักสูตร ฝึกอบรม

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิป (CIPP) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินหลักสูตร ฝึกอบรม ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

5.1.2.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C)

ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำรา งานวิจัย รวมทั้งการสอบถามและสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความต้องการการฝึกอบรมใน การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ โดยผลการประเมิน สรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการในการจัดการเรียน การสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ชี้แจงนโยบายของ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเกี่ยวกับข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง การขยายโอกาสการศึกษา “อาชีวศึกษาสู่ผู้ต้องขัง” ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันให้แก่บุคลากรในหน่วยงานของท่าน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 จัดประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 96.97 แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการประสานงาน จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อวางแผนดำเนินงานจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 กำหนดเกณฑ์สำหรับพิจารณาการจัดสรรเงิน บุคคล ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 81.82 จัดทำโครงการฝึกอบรมครูเรื่องการวางแผนการสอน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 93.94 กำหนดเกณฑ์ในการติดตามประเมินผลโครงการฝึกอบรมครูเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 78.79

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับหัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ประชุมชี้แจงภาระงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำแก่ครูผู้สอนในเรือนจำ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 78.79 จัดทำโครงการฝึกอบรมครูเรื่อง การเขียนแผนการสอน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 54.55 จัดทำโครงการฝึกอบรมครู เรื่อง การจัดทำสื่อการสอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สื่อโสตทางการศึกษา เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 87.88 วางแผนจัดเตรียมการทำคู่มือบัตรให้แก่ผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 87.88 กำกับดูแลการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 จัดทำเอกสารประกอบการสอนให้กับครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ

จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 จัดทำสื่อการสอนให้กับครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน ในเรือนจำ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 60.61 จัดทำนวัตกรรมและเทคโนโลยีการสอนให้กับครูผู้สอน หลักสูตรวิชาชีพ ระยะเวลาสั้น ในเรือนจำ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่า ควรมีการวัดผลประเมินผลผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 96.97 ควรมีการวัดผลประเมินผลหลักสูตรละ 2 ครั้ง มากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 63.64 รองลงมาคือ 1 ครั้ง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 24.24 ตามลำดับ หลังจากทำการวัดผลประเมินผลแล้ว ควรมีการแจ้งให้ผู้เรียนทราบ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 96.97 วิธีการวัดผลประเมินผลผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำใช้สังเกตจากการลงมือปฏิบัติจริง มากที่สุด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 รองลงมาคือ ศึกษาผลงานหรือร่องรอยการปฏิบัติงานของผู้เรียน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 ตามลำดับ

สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำที่เหมาะสมควรเป็นแบบชุดทดลองมากที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 69.70 รองลงมา คือ ภาพถ่ายของจริง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ตามลำดับ

ครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ ควรมีการวางแผนการสอน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 96.97 เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำไม่เป็น จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 78.79 มีความต้องการเข้ารับการอบรมการเรียนวัดดูประสงค์เชิงพฤติกรรมการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 26 คน คิดเป็น 78.79

ขณะดำเนินการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ เน้นการปฏิบัติเป็นหลัก จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 96.97 พื้นความรู้ของผู้เรียนแตกต่างกัน เวลาทำการสอนมีปัญหา จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 60.61 ใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยในการเรียนการสอน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 96.97 มีความต้องการเข้ารับการอบรมถ้ามีการทำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 87.88

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับผู้บริหารเรือนจำ/ทัณฑสถานเกี่ยวกับการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามได้ชี้แจงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเกี่ยวกับข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง การขยายโอกาสการศึกษา “อาชีวศึกษาสู่ผู้ต้องขัง” ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันให้แก่บุคลากร ในหน่วยงานของท่าน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 93.02 จัดประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันในเรือนจำ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35 แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อดำเนินการจัดการเรียน

การสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 31 คน คิดเป็น ร้อยละ 72.09 กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการประสานงาน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 72.09 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 97.67 สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อวางแผนดำเนินงานจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 81.40 กำหนดเกณฑ์สำหรับพิจารณาการจัดสรรเงิน บุคคล ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 76.74 รายงานผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นแก่กรมราชทัณฑ์ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 93.02 สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับหัวหน้างานการศึกษา หัวหน้างานพัฒนาจิตใจ หัวหน้างานฝึกวิชาชีพ เรือนจำ/ทัณฑสถาน เกี่ยวกับการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประชุมวางแผน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35 จัดทำ โครงการอบรมหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นให้กับผู้ต้องขังจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 100 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 83.72 เตรียมห้องสมุดไว้สนับสนุนในการศึกษาค้นคว้าในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 93.02 ประชุมคณะกรรมการประสานงานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 74.42 สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อวางแผนดำเนินงานจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35 รายงานผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นแก่กรมราชทัณฑ์ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 93.02 สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำเกี่ยวกับการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการประชุมวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35 จัดทำโครงการอบรมหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นให้กับผู้ต้องขังจำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 100 สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ เพื่อใช้ในการจัดการเรียน

การสอนหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 83.72 เตรียมห้องสมุดไว้สนับสนุนในการศึกษาค้นคว้าในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 93.02 ประชุมคณะกรรมการประสานงานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 74.42 สำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อวางแผนดำเนินงานจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำจำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 95.35 รายงานผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น แก่กรมราชทัณฑ์ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 93.02

5.1.2.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I)

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการวิจัย โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ความสอดคล้ององค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรม และการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม ผลการประเมิน มีดังนี้

ความเหมาะสมหลักสูตรฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 4.35 โดยทุกรายการมีระดับคะแนนเฉลี่ยเกิน 3.50 และรายการที่มีความเหมาะสมมากที่สุด 3 รายการคือ หลักสูตรเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม เนื้อหาของหลักสูตรครบถ้วนและครอบคลุมวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และสื่อการสอน (Power Point) ครอบคลุมเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.80

ความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวม พบว่า ผลรวมของค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.98 และทุกหัวข้อมีค่าเฉลี่ยเกิน 0.50 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าทุกองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกันสูง

ความสอดคล้องระหว่างหัวข้อเรื่องการฝึกอบรมกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.94 และทุกหัวข้อมีค่าเฉลี่ยเกิน 0.50 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหัวข้อเรื่องการฝึกอบรมกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีความสอดคล้องกันสูง

ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับแบบทดสอบ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.92 และทุกหัวข้อมีค่าเฉลี่ยเกิน 0.50 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมกับแบบทดสอบมีความสอดคล้องกันสูง

ความสอดคล้องของแบบประเมินผลการฝึกอบรม พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 1 และทุกหัวข้อมีค่าเฉลี่ยเกิน 0.50 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า แบบประเมินผลการฝึกอบรมกับหลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องกันสูง

การหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 10 คน มีคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดร้อยละ 80.73 มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบร้อยละ 81.49 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์

ที่กำหนด ร้อยละ 80/80 และมีคะแนนจากการปฏิบัติการทำแผนการสอนร้อยละ 79.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 10 คน ปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบในแต่ละหัวข้อเรื่องฝึกอบรมมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงมากทุกรายการ และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบในภาพรวมทั้งหลักสูตรฝึกอบรมมีค่าความเชื่อมั่นสูงมาก อยู่ในระดับ $\alpha = 0.85$ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ในระดับสูงมากทุกรายการ

การประเมินความเหมาะสมการจัดฝึกอบรมในภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41 โดยด้านที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดคือ หลังจากได้รับการอบรมสามารถนำความรู้ และทักษะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำได้จริง มีค่าเฉลี่ย 4.80 ส่วนด้านที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ โสตทัศนูปกรณ์มีความครบถ้วนสมบูรณ์ใช้งานได้

5.1.2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

ผู้วิจัยนำหลักสูตรฝึกอบรม รวมทั้งเครื่องมือต่าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องแล้วไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของการฝึกอบรม ผลการประเมินมีดังนี้

การหาประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 10 คน มีคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดร้อยละ 84.77 มีคะแนนจากการทำแบบทดสอบร้อยละ 80.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 80/80 และมีคะแนนจากการปฏิบัติการทำแผนการสอนร้อยละ 85.06 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75

การประเมินวิทยากรที่ใช้ในการฝึกอบรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยรวมของวิทยากรในทุกหัวข้อการประเมินคิดเป็นร้อยละ 94.00 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีระดับคุณภาพที่ใช้ในการอบรมครั้งนี้อยู่ในระดับดีเลิศ

ผลการประเมินความเหมาะสมของการจัดฝึกอบรมในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ย 4.36 โดยด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ หลังจากได้รับการอบรมสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำได้จริง

5.1.2.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluations : P)

การประเมินผลผลิตเป็นการประเมินในขั้นตอนการดำเนินการติดตามผลการฝึกอบรม โดยกำหนดให้ครูที่ผ่านการอบรมนำความรู้ ทักษะไปดำเนินการสอนจริง และประเมินผลการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้บังคับบัญชา ผลการประเมินมีดังนี้

การประเมินผลการสอนภาคทฤษฎี และปฏิบัติ พบว่า คะแนนผลการสอนเฉลี่ยภาคทฤษฎี คิดเป็นร้อยละ 86.66 และคะแนนผลการสอนภาคปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 87.33 ซึ่งอยู่ในระดับดี

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนด้านทฤษฎี เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 78.10 และด้านปฏิบัติ เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.63 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

การประเมินความพึงพอใจในการเรียนของผู้เรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 โดยด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ มีความกระตือรือร้นในการถ่ายทอดความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.62 รองลงมาคือ ผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับในเรื่องที่สอน ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ มีการสรุปเนื้อหาที่สำคัญเสมอ

การประเมินความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับรูปแบบและผลที่ได้จากการนำรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำด้านหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ผู้บังคับ- บัญชามีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22 โดยด้านที่มีความเห็นด้วย มากที่สุดคือ มีการนำความรู้ และทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.60 รองลงมาคือ มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการ สอน มีการสาธิตให้ผู้เรียนดูขณะทำการสอน ส่วนด้านที่มีความเห็นน้อยที่สุดคือ มีแบบฟอร์ม เพื่อใช้ประเมินผลผู้เรียน

5.2 อภิปรายผล

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ เพื่อให้ ครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ นำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีที่ได้รับจากการ ฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเรือนจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของ ครูผู้สอนตั้งแต่จัดทำแผนการสอน เตรียมสื่อการสอน วัสดุ อุปกรณ์ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ คำเนินการสอน วัดและประเมินผล รวมไปถึงการติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน จึงเป็นสิ่ง สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีการ และกระบวนการเรียน การสอน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.2.1 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ ด้านโครงสร้าง การบริหาร ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการตามข้อตกลงความร่วมมือควรมีโครงสร้างองค์กร เพื่อการบริหารจัดการ มีคณะกรรมการร่วมกันทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งวิทยาลัยและเรือนจำ โดยแต่งตั้ง คณะทำงาน โดยผู้อำนวยการวิทยาลัยเป็นประธานกรรมการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาผู้ต้องขังเป็นรองประธานคณะกรรมการ หัวหน้าแผนก หัวหน้างานการศึกษา หัวหน้างานฝึกวิชาชีพ ครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ เป็นกรรมการ และหัวหน้างาน พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นกรรมการและผู้ประสานงาน โดยมีการกำหนดคุณสมบัติและ

หน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ควรมีการประชุมวางแผนการทำงานและประสานงานกัน อย่างใกล้ชิดสอดคล้องกับคำนี้ (2547: 202) ซึ่งสรุปว่าการทำงานในรูปคณะกรรมการเป็นการ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ช่วยให้การ ทำงานเป็น ไปอย่างรอบคอบ จึงสมควรส่งเสริมให้มีการประสานงานความร่วมมือทั้งอย่างเป็นทางการและ ไม่เป็นทางการในทุกระดับให้เกิดเอกภาพในการบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง

5.2.2 ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น ในเรือนจำที่ใช้กับครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ วิทยาลัยสารพัดช่างฉะเชิงเทรา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผลปรากฏว่า ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัย ได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 โดยได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดในขั้นตอน การวิจัยร้อยละ 80.73 และขั้นตอนการพัฒนาร้อยละ 84.77 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และมีคะแนน จากการปฏิบัติการทำแผนการสอนร้อยละ 79.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 และค่าคะแนน เฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบในขั้นตอนการวิจัยร้อยละ 81.49 และขั้นตอนการพัฒนา ร้อยละ 80.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีคะแนนจากการปฏิบัติการทำแผนการสอนร้อยละ 85.06 ซึ่งสูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้เช่นเดียวกัน เนื่องจากขั้นตอนการพัฒนาชุดฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นอาศัยหลักการวิเคราะห์งาน (Job Analysis) ซึ่งเป็นกระบวนการในการแยกแยะรายละเอียดของงานเพื่อระบุว่าถ้าจะให้บุคคลสามารถปฏิบัติงาน ในงานนั้น ๆ ได้ผู้สอนต้องมีความรู้ ทักษะ หรือความสามารถในการจำแนกขั้นตอนของการปฏิบัติ งานนั้น ๆ ได้อย่างละเอียด ในแต่ละขั้นตอนต้องใช้ความรู้ทางทฤษฎีอะไรบ้าง และใช้ทักษะ ปฏิบัติอะไรบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสามารถปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง ขำนาญควบคู่กันไป ซึ่งสอดคล้องกับทิสนา (2548: 103) ซึ่งกล่าวว่าการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติที่ดีนั้น ผู้สอน ควรเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์งานที่จะให้ผู้เรียนทำโดยแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ และลำดับงานจาก ง่ายไปหายาก แล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานย่อย ๆ มีความรู้ความเข้าใจงานที่จะทำ เรียนรู้ลักษณะ นิสัยที่ดีในการทำงาน ฝึกทำงานในสถานการณ์ใกล้เคียง โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจาก ประสบการณ์ เอกสาร ตำรา หนังสือต่าง ๆ และสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ นอกจากนี้ในระหว่าง การฝึกอบรมผู้วิจัยได้กำหนดแผนการฝึกอบรมเป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ผู้เข้าฝึกอบรม มีกิจกรรมการเรียนรู้เป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็น การช่วยกระตุ้นความสนใจและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับสุชาติ (2527: 2-3) ที่กล่าวว่า บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นได้ตอบสนองต่อ กระบวนการของสิ่งเร้าโดยพฤติกรรมใหม่ที่ได้รับจากสถานการณ์ของกระบวนการสิ่งเร้า หรือ สิ่งแวดล้อมของการเรียนรู้ นั้น กระบวนการของสิ่งเร้าของการเรียนรู้ที่จะทำใ้บุคคลเกิดการเรียนรู้ จึงเรียกได้ว่าเป็น “กระบวนการเรียนรู้” ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 4 ขั้นตอน ได้แก่

5.2.2.1 **ขั้นสนใจปัญหา (Motivation)** ขั้นตอนนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพราะการเรียนรู้ที่ดีจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียน มีความตั้งใจและสนใจที่จะเรียนในขั้นตอนนี้ผู้เรียนเกิดการจูงใจให้มีความต้องการที่จะเรียน เมื่อผู้เรียนต้องการทำอะไรบางอย่างที่แปลกใหม่ หรือผู้เรียนได้รับมอบหมายงานซึ่งยังไม่เคยทำได้มาก่อนเลย ทำให้เขาประสบปัญหาและมีความสนใจที่จะแก้ปัญหานั้น

5.2.2.2 **ขั้นศึกษาข้อมูล (Information)** คือ เมื่อผู้เรียนประสบปัญหาและมีความต้องการหรือสนใจที่จะแก้ปัญหานั้น แต่ด้วยเหตุที่เป็นปัญหาแปลกใหม่ซึ่งไม่เคยรู้หรือทำได้มาก่อนย่อมจะต้องมีการศึกษาข้อมูลและทำการเก็บรวบรวมข่าวหรือข้อความต่าง ๆ เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการแก้ปัญหานั้น

5.2.2.3 **ขั้นพยายาม (Application)** คือ ข้อมูล ข่าว หรือเนื้อหาที่ผู้เรียนได้รับหรือศึกษามาอาจไม่ถูกต้อง หรือไม่พอเพียงสำหรับการแก้ปัญหานั้นก็ได้ การศึกษาหรือรับข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวนั้น ย่อมยังไม่เกิดการเรียนรู้ถ้าเราพบใครที่ผู้เรียนยังมีได้พยายามนำเอาข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการแก้ปัญหานั้น ดังนั้นผู้เรียนจะต้องพยายามทำ พยายามฝึกหัด และใช้ข้อมูลในการแก้ปัญหานั้น

5.2.2.4 **ขั้นสำเร็จผล (Progress)** คือ การได้พยายามนำข้อมูลมาใช้แก้ปัญหาย่อมทำให้เกิดผลของการแก้ปัญหากหากข้อมูลที่ศึกษามานั้นมีความถูกต้องและเพียงพอ ก็ย่อมจะแก้ปัญหานั้นให้สำเร็จลงได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ขั้นขึ้นได้ ถ้าหากแก้ปัญหานั้นไม่สำเร็จก็ต้องย้อนขั้นตอนของกระบวนการเหล่านี้อีกครั้ง ขั้นสำเร็จผลจึงเปรียบเหมือนกับเป็นขั้นตอนตรวจผลงานของผู้เรียนที่ได้จากการฝึกหัดหรือการแก้ปัญหานั้นเอง

สำหรับวิทยาการการฝึกอบรมได้มีการเตรียมความพร้อมในการอบรมให้ความรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ทั้ง 4 ขั้นตอน จากการประเมินผลคะแนนเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 94.00 ซึ่งคุณภาพอยู่ในระดับดีเลิศ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตร ฝึกอบรม เช่น เนื้อหา วิธีการ สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลได้รับการออกแบบมาอย่างเป็นระบบและมีการทดลองใช้ เพื่อนำเอาข้อมูลมาพัฒนาอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เข้ารับการอบรมจะต้องลงมือทำหรือการได้ปฏิบัติงานจริง และทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง จึงทำให้ทุกคนเรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Learning by doing) ภายใต้การแนะนำ คู่มือของวิทยากรอย่างใกล้ชิด จึงทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ และทักษะที่แท้จริง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพสูงนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ 1) กระบวนการสร้างหลักสูตรต้องมีการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นอย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และมีการทดลองเพื่อตรวจสอบเก็บข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไข 2) กระบวนการฝึกอบรมต้องมีการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน MIAP 3) วิทยากรต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาและมีประสบการณ์ 4) เนื้อหาเป็นประโยชน์ตรงตามความต้องการของ ผู้เข้าฝึกอบรม

5.2.3 การประเมินผลการปฏิบัติการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ปรากฏว่า ผลการสอนเฉลี่ยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 86.66 และ 87.33 ซึ่งอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำมากกว่า 3 ปีขึ้นไป จึงเป็นผู้ที่มีความรู้ทักษะและความคุ้นเคยในระบบการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำอยู่ในระดับหนึ่ง และเมื่อได้รับการอบรมให้มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนในเรือนจำที่มีข้อจำกัดต่าง ๆ มากมายได้สอดคล้องใกล้เคียงกับสภาพจริงของผู้เรียน เช่น วัสดุอุปกรณ์ที่นำเข้าไป ระยะเวลาที่ใช้ในการสอน และพื้นความรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ทำให้ครูผู้สอนต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย อีกทั้งโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในด้านต่าง ๆ เช่น มีการจัดตั้งคณะทำงานดำเนินงาน มีการอบรมให้ความรู้สนับสนุนด้านพาหนะรับ-ส่ง วัสดุ อุปกรณ์ มีการติดตามและสังเกตการณ์ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูผู้สอนมีกำลังใจและมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลซึ่งสอดคล้องกับไพโรจน์ (2547 : 160) ความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถทางกล้ามเนื้อ (Motor Skill) และทัศนคติที่ดีต่อการทำงานซึ่งสามารถกระทำในระหว่างการปฏิบัติงานของผู้เรียนด้วยการสังเกตการณ์ทำงาน ดังนั้น ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากครูไปสู่ผู้เรียนนั้น จำเป็นต้องมีกลวิธีเฉพาะหรือเทคนิคและวิธีการสอนเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดซึ่งได้แก่ กระบวนการกิจกรรม วิธีการ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาทฤษฎี และเข้าใจวิธีการ ลำดับขั้นการทำงานในวิชาปฏิบัติตามสาขาอาชีพนั้น ๆ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยใช้เครื่องมือหรือเทคนิคที่ใช้ในการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

5.2.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนด้านทฤษฎีเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 78.10 และคะแนนผลการปฏิบัติงานเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.63 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ด้านความพึงพอใจในการเรียนของผู้เรียนหลังจากจบการเรียนการสอน พบว่าผู้เรียนมีระดับความเห็นด้วยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดตรงกันคือ มีความกระตือรือร้นในการถ่ายทอดความรู้ และหัวข้อที่มีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุดตรงกันคือ การเตรียมความพร้อมของสื่อประกอบการสอน ทั้งนี้ เนื่องจากก่อนดำเนินการสอนครูได้มีการเตรียมการสอนและมีการประเมินแผนการสอนก่อนการสอน โดยดำเนินการสอนตามกระบวนการสอนที่กำหนดไว้ (MIAP) ในด้านรายวิชาที่ดำเนินการสอนนั้น ได้มาจากการสอบถามความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพของผู้เรียน สำหรับเนื้อหาที่ใช้สอนเป็นเนื้อหาที่ได้มาจากการวิเคราะห์อาชีพ วิเคราะห์งาน ตามกระบวนการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะที่จะนำไปประกอบอาชีพเมื่อพ้นโทษ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนสูง อีกทั้งในครั้งนีมีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญระหว่างการสอน จึงทำให้ครูมีความกระตือรือร้นในการถ่ายทอดความรู้

อย่างเต็มที่ ส่วนหัวข้อที่มีระดับความพึงพอใจต่ำที่สุดคือ การเตรียมความพร้อมของสื่อประกอบการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อม อุปกรณ์ สถานที่ในการจัดการเรียนการสอนและกฎระเบียบของเรือนจำที่ไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้ครูไม่สามารถนำสื่อการสอนบางประเภทเข้าไปได้

5.2.5 การประเมินความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับรูปแบบ และผลที่ได้รับจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ ในด้านหลักสูตรการฝึกอบรมพบว่า ผู้บังคับบัญชามีความเห็นด้วยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยหัวข้อที่เห็นด้วยมากที่สุดตรงกันคือ มีการนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ส่วนหัวข้อที่มีความเห็นด้วยต่ำที่สุดตรงกันคือ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรฝึกอบรมที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริงในเรือนจำและสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพราะเป็นการออกแบบมาอย่างเป็นระบบ มีการทดลองใช้และนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับกนก (2551: 156) กล่าวว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบประเมินทดลองใช้ และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขหลายครั้งจึงจะเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสำหรับหัวข้อที่มีความเห็นด้วยต่ำที่สุดคือ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนส่วนใหญ่อายุยังน้อย การเข้าไปสอนในเรือนจำต้องแต่งกายให้รัดกุมโดยเฉพาะครูผู้หญิงจึงต้องคอยระมัดระวังตัวเองอยู่ตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่เข้าประตูเรือนจำ การเดินทางจากหน้าประตูไปยังห้องเรียน การดำเนินการสอนที่ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเป็นผู้ต้องขังชาย ทำให้บางครั้งส่งผลถึงบุคลิกภาพของตนเองด้วย

นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในเรือนจำ ผู้วิจัยได้มีการประเมินผลหลักสูตรในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยแบบจำลองแบบซิปป (CIPP Model) ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ซึ่งเป็นการประเมินตั้งแต่การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการต่าง ๆ จากนั้นเป็นการประเมินปัจจัยเบื้องต้น ซึ่งจะพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ตัวหลักสูตร ตัวผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับการประเมินกระบวนการเป็นการศึกษาตั้งแต่เริ่มวิธีการสอน เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ การใช้อุปกรณ์ การดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และสุดท้ายการประเมินผลผลิต เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง สำหรับการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ หรือล้มเลิก หรือยุติโครงการ

5.3 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไป ดังนี้

1. โครงสร้างการบริหาร

- 1.1 ควรแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการทั้ง 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายสถานศึกษา และฝ่ายเรือนจำ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
- 1.2 เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่เรียน วัสดุ อุปกรณ์ ครูผู้สอน ผู้เรียน และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน
- 1.3 ทำการคัดเลือกคุณสมบัติผู้เรียนที่มีความประสงค์ต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเท่านั้น เนื่องจากผู้เรียนมีเป็นจำนวนมาก บางคนไม่สนใจและไม่ต้องการที่จะรับความรู้ จึงเป็นอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน
- 1.4 ครูผู้สอนที่จะเข้าไปสอนหรือเป็นวิทยากรในเรือนจำจะต้องผ่านหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อพัฒนาครูผู้สอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ

2. หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอน

- 2.1 หลักสูตรฝึกอบรมครูผู้สอนจะต้องประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา 2) การวิเคราะห์งาน 3) การเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 4) การสร้างใบเนื้อหา 5) การสร้างใบแบบฝึกหัดและแบบทดสอบ 6) การสร้างใบลำดับขั้นการปฏิบัติงาน 7) การสร้างใบสั่งงาน 8) การสร้างใบประเมินผลการปฏิบัติงาน 9) การออกแบบและสร้างสื่อการสอน 10) ทฤษฎีการเรียนรู้และวิธีการสอน 11) การวางแผนการสอน
- 2.2 ครูผู้สอน/ผู้เข้ารับการอบรม จะต้องเตรียมข้อมูลหลักสูตร แผนการสอน เอกสาร ตำรา เนื้อหา และสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่สอนเพื่อใช้ประกอบการฝึกอบรม และจะต้องอยู่ตลอดการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการมีกิจกรรมการฝึกปฏิบัติตลอดระหว่างการอบรมและหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำ ผู้วิจัยขอเสนอการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.4.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในเรือนจำ

5.4.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นในเรือนจำไปใช้ในสถานศึกษาตลอดกระบวนการ

5.4.3 ควรมีการประเมินผลโครงการ การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นใน
เรือนจำว่า มีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบการเรียนการสอน
ด้านอื่น ๆ ต่อไป